

Popola Fronto

INFORMA BULTEND INTERNACIA PRI HISPANA LUKTO KONTRAŬ LA FAŝISMO

ELDONO DE GRUPO LABORISTA ESPERANTISTA VALENCIA (Hispanio)
 REDAKCIO KAJ ADMINISTRACIO: STRATO MAR, NUM. 25

Centraj figuroj de la komitata ludo: Delbos, Majski, Eden, Grandi kaj Ribbentrop

DEKADENCO DE EŬROPO

La eŭropa horloĝo ne montras agrablan horon por la sentoj de justeco. Ankoraŭ estas pli peza la cinika babilado de la Londona Komitato ol la tragikaj realoj en Hispanio. Sen ia dubo, oni povas jam imagi, ke Eŭropo marŝas al la barbareco — al la senhonoreco! — per tiel rapida paŝo, kiel nia Respubliko flugas al la gloro. Laŭ ia maniero, la fiero de Hispanio estas nun ne plu simili jam al Eŭropo...

Ni petas pardonon, pro nia konkludo, al ĉiuj bonaj amikoj de la vero, kiuj, malgraŭ sia eŭropaneco, koincidas kun nia malŝato por la intrigoj de kruela malkuraĝo; intrigoj, kiuj parade sinsekvas kontraŭ la nefleksebla hispana popolo. Vilhelmo Ferrero, ekzemple, saĝa cerbo universala, demisias, kiel membro de almozema demokratio, amare dirante: «Eŭropo atingos sian lastan gradon de intelekta k morala dekadenco, se ĝi ne konscias kompreni la monstraĵon, kiu furiozas en Hispanio jam pli ol unu jaron!» Certe, ekzistas kaŝitaj fortoj, kiuj makleras, pri la vivo de hispanoj, kvazaŭ pri malkaraj varoj. La agente plej videbla estas Mussolini; sed almenaŭ Mussolini havas la sincerecon de sia cinikismo k la virton de sia aŭdaco. Li inventis doktrinon, pri malobeo al la normalaj reguloj de korekta internacia kunvivado, k li aplikas siajn sovaĝajn normojn sen peti permeson al la ceteraj ŝtatoj. Tiaokaze, kio vere haladzas, estas la platona influo, en Eŭropo, de potencaj nacioj — sin nomantaj bastionoj de justeco k rajto por la paco — kiuj taŭgas, hontinde, nur por ludi rolon de helpantoj en la terura ludo, kiun preparas, por la tuta mondo, la despotoj. Tiu ĉi konsidero tuŝas la problemon scii kiaj estas pli dangeŝraj malamikoj de nia popolo: Ĉu la malamikoj sen vualoj, aŭ tiuj amikoj, kiuj kompleksas la malamikojn? Laŭ nia opinio, tiuj lastaj estas pli malutilaj ol la aliaj. Ambaŭ elementoj fripone spekuladas je la leĝa ekzisto de Hispanio, sen agnosko por la morala respekto, kiun meritis digna, libera k laborema popolo. Ni fidas nur jam en nia propra kuraĝo.

La tempo flugas; la supozo pri la retiriĝo de la «volontuloj» estas fantazio por naivuloj. Oni devas unue retiri la emon al la fikcio en la kancelarioj. Se estas ministroj, kiuj imagas malproksimigi la militon de sia lando, per renverso de la sendependeco de Hispanio, ili eraras de ekstremo al ekstremo. Antaŭ ol fariĝi adepto de la pereismo, nia lando kalkulas je drastaj rimedoj, bruligontaj eksterordinarajn k ege dangeŝrajn situaciojn. Eble, neniu pensas uzadi tion ankoraŭ; sed, certe, sen hezito, oni uzadus ĉion en puŝo de lasta bezono. Hispanio, nacia korpo, estas preta agi kiel ŝiegata leono; ĝi rezervas por lasta horo sian plej imponan saltegon, sian plej ŝirantan ungobaton.

Kiu hejme suferas, kiel ni, rigoran militon nutritan de nacioj, kiuj neniel ricevis ofendojn niaflanke, tiu ne povas stulte akcepti ŝafan pereon por ne okazigi ĝenojn al la najbaroj; ne, tute nel. Se oni ne atentis pri nia rajto, tio signifas, per si mem, ke oni permesas pri nia venĝo. Jes, reliefa venĝo, sen la deca pasamento, kiun ni ĉiam aplikis al niaj internaciaj rilatoj. Al la aŭdaco ni respondos per aŭdaco, laŭ eblo de nia provizo, kiu feliĉe ankoraŭ ne elĉerpigis. Al provoko per provoko. Al egoismo per egoismo, ĉar ni volas esti kapablaj lernantoj pri la leciono, kiun instruas Eŭropo okaze de nia milito!

BAGATELO

Kiam ankoraŭ flirtas la flagoj, en honoro al Madrido pro ĝia glora datreveno, ni ofertas la pompon de poluritaj frazoj k elektitaj vortoj. La aŭtuno estas plej adekvata kadro por la emocioj de delikata koro, kiu plenumas sian rolon batadi normale, per trankvila tremo, dum la Historio kolektas decidajn kapitulojn de la moderna epoko.

Oni devas rakonti ankaŭ, por intima ĝuo aŭ ĉies instruo, kelkajn ŝajne sensignifajn epizodetojn el la epopeo de Madrido. Sen hipokritaj gestoj de falsa modesteco, la violo estas floro. Ekster la ekrano restas valoraj scenoj. Tiuj simplaj scenoj, kiuj okazas sen scio de atentema kompilanto. Tiuj detaloj, malpli imponaj ol tiuj aliaj incidentoj ĉe la frontoj, estas aferoj malpli patosaj ol tondro de kanonpafado, sed ili estas nuancoj pli konformaj kun la vivo, kun la karno aŭ kun la sentoj de ĉiu bona homo.

Jen ĉio: Unu virino, loĝanta en kvartalo el Madrido, en laborista strato kie falis k felas multaj obusoj, skribis leteron, antaŭ kelkaj tagoj, al iu konato nia. Ŝi surpaperigis serene k senafektie jenajn frazojn:

«En mia domo jam falis sep pilkoj; v eble demandos kial mi ne translokiĝas al alia pli luksa moderna kvartalo... sed fakte estas, ke ĉi ankaŭ pluvas...»

Ni ne volas, kiel promesite, elvortarigi brilajn adjektivojn por laŭde prezenti la figuron de tiu madridanino, kiu resinte tie, apud la fajro, parolas kun ironia tono pri la krimaj agoj de la malamiko.

Jen, ŝi estas virino, unu el multaj, kun natura antifaŝista ideologio, sen difinita tendenco. Tamen, ŝi, kiel virino fekunda, krom hispanino, ankaŭ estas patrino. Tial ŝi havas alian motivon por restadi tie. Motivo por kiu ne taŭgas flamaj diskursoj sed nur mildaj lermoj. Motivo malnova k universala, supera k grandioza, eltrovita en ŝia karno, en ŝiaj pensoj k en ŝia dormo. Motivo elementa, varma k definitiva: Ŝia filo — unika filo! — batalas en la fronto, ĉe sektoro de la Centro. Tial ŝi obstine restas en Madrido, ĉar ŝia domo, malgraŭ la obusoj... kuŝas tiom proksime de li!...

Bagatelo — nia bagatelo — estas hodiaŭ grava substantivo por ornamo ĉefan pagon!

ĈU NE? Se vi estas socialisto ne estas necese rekomendi al vi la legadon de la instrua gazeto

LA SOCIALISTO

ORGANO DE LA INTERNACIO DE
SOCIALISTAJ ESPERANTISTOJ (I.S.E.)

Aperas dumonate - - Abono: 4 numeroj Hfl. aŭ egalvaloro

Administracio:
LA SOCIALISTO

Jan Kobellstraat 41. ROTTERDAM W
NEDERLANDO

LA FARSO DAŬRAS

Verŝajne, du internaciaj komisionoj baldaŭ venos en Hispanion. Unu el ili trairos la faŝistan zonon dum la alia vizitos la lojalan teritorion. Ambaŭ faros enketon pri la eksterlandanoj batalantaj en ĉiu parto de la lando k preparos ilian ellandigon. La gravuloj de Londono, la famaj komitatanoj, faros statistikon, kiu nepre havos kiel bazon la ciferojn donatajn de la Respublika Registaro k de la ribelinta Estraro al la enketantoj. Kompreneble, nia registaro diros, kiel ĉiam, la veron dum la frankistoj mensogos, kiel kutime, ĉar la konstanta mensogado konsistigas la akson de ilia politiko.

Ekzemple, s-ro. Grandi, reprezentanto de la itala diktatoro diris en Londono, ke deĵoras en Hispanio 40.000 italaj «volontuloj». Tamen, okaze de la itala malvenko en Gvadalaharo, Mussolini per siaj radiogramoj, k la Granda Faŝista Konsilantaro per siaj oficialaj salutdepeŝoj, agnoskis la ekziston tiam de 50.000. Tio ja okazis en monato Marto. Nun estas Novembro. Intertempe, dum lastaj printempo, somero k aŭtuno, ne ĉesis la elsipiĝo de italaj kontingentoj en la metropolajn havenojn de Hispanio k en la maroka marbordo. Tion tre bone scias Londono k Parizo. Nuntage estas en nia lando pli ol 100.000 italaj soldatoj, komandataj de dekdu aŭ dek-kvar samlandaj generaloj. Krome, ĉirkaŭ 20.000 germanoj k proksimume 15.000 legianoj portugalaj, francaj, aŭstraj, rumanaĵ, hungaraj k. t. p. Oni aldonu fine 40.000 maŭrojn, kiel «naciajn» soldatojn.

FORGESITA INTERKONSENTO

Kun subskribo de franca deputito Gabriel Perl, en Pariza gazeto aperas artikolo, el kiu ni ĉerpas jenan paron:

«Dum sufiĉe da tempo ni ŝancelis memorigi pri incidento okazinta en privata kunsido de tiu Komitato, kiu en Genevo preparis la rezolucion rilate al hispana problemo. La reprezentantoj de Francio k Anglio penis konvinki al hispana delegito Del Vayo ke li ne estu tro postulema, ĉar ili deziris ne endanĝerigi la lastan demandon, kiun ili estis tuj farontaj al Mussolini.

La hispana delegito demandis al Delbos kiajn estis la intencoj de Francio, k la franca ministro respondis: «Mi petas al Italio ke ĝi respondu al nia demando, kiu estos la lasta. Poste, se la respondo ne estas favora, ni denove konsideros la problemon k malfermos la landlimon ĉe la Pirineoj». Tiam Del Vayo demandis: Dum kiom da tagoj vi estas pretaj atendi la respondon de Italio? Kiom da tempo vi bezonas por tiu celo?»

Delbos respondis: «Tio nur daŭros malmulte da tempo». Del Vayo demandis: «Kion vi opinias *malmulte da tempo*?» Delbos asertis: «Pleje, dek tagojn».

La angla delegito, kiu ĉeestis, aprobis la asertojn de la franca ministro. Tiu konversacio okazis la ĵaŭdon 30. de Septembro, ĝi estis aŭskultata de kelkaj ĉeestantoj. La franca ministro formale rifuzis la eblon pri

alia aranĝo; li rifuzis partoprenon de Londa Komitato k fiksis por la 10. de Oktobro la finon de la komedio.»

Del Vayo komunikis tion al hispana registaro k ni estas jam... en Novembro.

Ĉu la promesoj de franca ministro ne validas respondeciĝi la francan registaron? Ĉu kiam Francio ne honorigas siajn formalajn promesojn? Eble nur Anglio povos respondi.

Ĉio ĉi estas la ŝtormtrupoj de Franko. Dank'al ili al la abundega militmaterialo, provizita de Germanio k Italio, povis Franko en sep monatoj de eksterma militkonkeri Baskion, Santander k Asturion, kiujn la Respubliko—pro geografiaj baroj—ne povis helpalkuri efike.

Venos la nomitaj komisionoj. Ili englutos la oficialan veron, kiu estos tute hela niaflanke k mizera falsa ĉe la frankista kampo. Poste, la enketantoj reiros Londono k tie la diskutado rekomenciĝos.

Tiu procedo estas maksimume prokrastiga. R. Mussolini k lia germana kunulo sukcesis gajni tempo. Ili esperas, ke Franko pere de iliaj militrimedoj, malavare sendataj, povos atingi gravajn venkojn en orienta, suda k centra frontoj. Tiucele oni konsideras nepre necese, ke la franca landlimo kun Katalunio restos ŝlosata, por ke Hispanio elportu plue rigoran blokado.

Ĉiuj francaj malpacienoj dum Septembro jam tu formalaperis. Hispanio, la sole vera Hispanio, tiu k luktas ne nur por si sed por la universala Demokratipludaŭrigos sian sangverŝadon...

Ĉu absurde? Ĉu hontinde? Ja jes, sed certe tiel. Tio estas la efiko de la sinteno de registaroj k popoloj nomantaj «demokrataj». Sed tute certe ili pagos, per sangaj larmoj, sian malkuraĝon k sian egoismon, k ne povas resti senpunaj, kiam ili sin vidos atakata de la nunaj perversaj buĉistoj de nia popolo.

Jen unu internacia volontulo el niaj Brigadoj! Lia pensema mieno esprimas impreson la ardan konvinkon, kiu brulas post lia nobla frunto. Vera volontulo li estas, ĉar libere li venis defendi justecon, sen ulla ordono krom tiu de ulla idealo. Nur plej eta detalo, en la mieno, de tiu anonima kamarado valoras ja multe pli ol ĉiuj ŝablonaĵaj vizagoj de ĉiuj malfeliĉaj «volontuloj» en faŝista armeo. Kia diferenco!

NI REZIGNAS PRI ĈIO, ESCEPTE PRI LA VENKO

La ĉefa organo de C. N. T., *Solidaridad Obrera* el Barcelono, la 10. Novembro 1936 aperigis, apud portreto de Durruti, belegan k instruan artikolon, kiun ni, tre plezure komplete tradukas. Modelo ĝi estas de anarkista honesteco:

«Li parolis por ĉiuj, esprimante, per majstra sintezo, la penson de larĝa amasovovado, kiu estas resumo de la plej fervora sindonemo. Li parolis metante en siaj lipoj la acidon de la vero. De tiu vero, kiu ne havas etiketon, koloron de partio nek odoron de sekto. Kun kora krudeco, firma konvinko, elstara volo k rigida karaktero, sen retoriko, sen ĉirkaŭfrazoj, kun alsopiro por triumfo grandioza, li diris:

NI REZIGNAS PRI ĈIO, ESCEPTE PRI LA VENKO!

EĈ GUTO MALGRANDA, KONSTANTE FRAPANTE...

Eldona entrepreno, eĉ plej modesta, baziĝas ne sur fantazia grundo sed sur reala koto. Mono estas la sterko, kiu sekurigas fruktoričan arbeton. Nia sola financa bazo estas la helpo de la oferemaj legantoj de nia bulteno—la sola dependeco, kiun ni ŝatas—Se morgaŭ, por pluvivi, ni devus akcepti etiketon de iu difinita partia koloro, ni preferus malaperi. Se nia legantaro konscias pri niaj nuntempaj ekonomiaj malfacilaĵoj k se ĝi aljuĝas gravecon al la voĉo de POPOLA FRONTO, estas necese, ke per regula ofero de kelkaj moneroj oni certigu la regulan aperadon de la gazeto. Se tiu espero ne efektiviĝas, ni jam de nun sciigas, ke ni antaŭvidas la neceson laŭtigi nian voĉon unu solan fojon ĉiumonate anstataŭ du, ekde Januaro 1938.

Gekamaradoj! Samideanoj! Nia sorto estas en viaj manoj...

La prezidanto k la sekretario de la Grupo Laborista Esperantista de Valencio staras meze de vigia grupeto da junaj esperantistoj novaj rekrutoj de freŝdata kontingento

AGRABLA VIZITO

SES ĈINAJ STUDENTOJ

En Ĉinio, same kiel en Hispanio, la junularo staras en la avangardo de la batalo. Kampanoj, metiistoj, artistoj k intelektuloj anstataŭis siajn laborilojn per fusiloj k luktas k mortas kontraŭ la invadantoj, por ĉiu colo de tereno. Antaŭ la japana minaco, miloj da ĉinoj, loĝantaj disigitaj tra la surfaco de la terglobo, alkuris en la naskiĝlandon por defendi ĝin. Tiel, ekzemple, tiuj ses studentoj, kiuj pasigis kelkajn tagojn en Valencio.

Junaj, fortaj, optimismaj, jen iliaj por ni strangaj nomoj: Wan-Chih-Lung, Lu Tsung Hua, Djin Lin, Han Hsien Yang k Tchen Sjou Dian. Ili studis en diversaj urboj de Eŭropo. Ili estas teknikistoj pri Metalurgio, Meĥaniko k Elektrosienco. Survoje al Ĉinio, tiuj studentoj kun ekzotikaj nomoj, volis koni propraokule la lukton en Hispanio; ili celis konatiĝi kun nia Popolarmeo k manpremi niajn heroojn. Ili deklaris: —Ni volas lerni el vi pri viaj spertoj, pri via organiza laboro. Ni volis koni, k adiaŭi antaŭ ol foriri, vian nevenkeblan Madridon.

Same kiel en Hispanio, ankaŭ en Ĉinio renkontis la invadanta faŝismo la ŝtalan muregon de tuta popolo, unuigita per la sama deziro pri libero k venko. «La popola antifaŝista unueco»—diras tiuj kamaradoj—«estas de tago al tago pli vigla en Ĉinio. Oni konscias tie, ke nur dank'al la streĉa unueco kontraŭ la japana imperiismo ni povos elteni k forpeli la ofendantojn de nia lando».

La ses ĉinaj studentoj havas la saman skeptikan geston, kiam ili parolas pri la eŭropa Demokratio.

«—Kiel la hispana popolo, tiel la ĉina lernis je sia propra doloro, koni la okcidentajn demokratiojn. Niaj popoloj devas sin pretigi al la venko, sen—aŭ eĉ kontraŭ—la helpo aŭ la sinmortiga indiferenteco de la babilemaj demokratioj. Kio gravas, tio estas nia pravo k ke ni sukcesu konservi unuecan fronton. Tiel, Hispanio k Ĉinio venkos spite al ĉio, kun honto por la egoismo de tiuj potencoj, kies intereso, ni defendas, malgraŭ ili, kun nia propra vivrajto k sendependeco».

SAGETOJ SEN MALICO

- Apenaŭ ni sciigis, ke la Konferenco de Bruselo estis kunvokata por pritrakti la konflikton inter Japanio k Ĉinio ni antaŭvidis la solvon.

Jen! Oni jam starigis-Komitaton...

Nia sperto rajtigas nin diri al la ĉinoj, ke ili forlasu ĉian esperon k konsili al ili, aranĝi mem la aferon kun la japanoj per rekta metodo, i. e. per batalado ĝis finvenko.

Tiu estos la plej efika procedo por persvadi la japanojn, ke la ĉinoj komprenas bone ilian celon, k ke ili volas kunlabori...

- Kiam la itala konkero de Abisenio, kvindekda ŝtatoj kuragiis pristudi eĉ la eblon decidi, kontraŭ la atencinta Nacio, embargon pri la petrolo.

Okaze de la invado al Hispanio, ĉu oni ne alvenos fine al la embargo de la petrolo kontraŭ Francio k Britio, fare de Mussolini?

La afero ja estus amuza... Cetere, «la du grandaj Demokratioj» sendiskute meritas tiun punon de la Diktatoro... pro sia hezitemo. Ŝajne, Italio tiam finis tiun decidon, ĝi kapablas decidi tion kontraŭ la aliaj... k la aliaj kapablas rezignacii servutece. Aliaj tempoj, aliaj moroj, aliaj mastroj. Kia dekadenco! Kia farso!

- En la haladza ne-intervena Komitato pri Ne-Interveno, la intervenistoj intervenantaj en Hispanion konsentis kun la ne-intervenantoj, kiuj ne intervenas, allasi sin interveni, por kalkuli pri la intervenaj ne-hispanaj trupoj intervenantaj. Tiu «klara» interkonsento signifas:

1-e. Ke la intervenistoj intervenantaj sukcesos ree trompi la ne-intervenantajn ne-intervenistojn.

2-e. Ke la ne-intervenistoj, kiuj ne intervenas, denove lasos sin logi per la trompo de la intervenistoj, kiuj intervenas.

3-e. Ke ambaŭklasaj komitatanoj (intervenantaj intervenistoj k ne-intervenistoj ne-intervenantaj) kunlaboras fervore kontraŭ la intervenaton. Jen ĉio, kion la hispanoj klare komprenas!

- Kion celas la pacemaj ŝtatoj? Evidente la pacon. Kiu kulpas pri la nuntagaj militoj en Oriento k en Okcidento? Sendube la ĉinoj k la hispanoj, kiuj obstine rezistas la invadon. Ja ili estas kulpaj pri daŭrigo de milito, per sia kontraŭstaro al la pacemaj klopodoj de siaj konkerantoj. Se tiel parolaĉas la atencantoj sen protesto de la «Demokratiaj» Potencoj k sen renkonti fortan baron de la laboristaro... k se ties senagado k silento celas eviti ĝeneralan milion ni proponas, ke la Nobel Premio por la Paco estu dividata tiel: unu triono por Mussolini k Hitler, alia por Demokratiaj Registaroj k Parlamentoj k la lasta por la «elkonscia» organizita proletaro tutmonda.

Kaj ĉiuj restos tiel kontentaj...

- En la registaraj rondoj de Japanio—informas la gazetaro—oni pridiskutas nun la oportunecon, deklari militon kontraŭ Ĉinion.

Sed dume, la japanoj almiŝas Ĉinion...

Sekve la diskutado estas maloportuna, ĉar ĝi estas nenecesa. Tiel la potencoj, kunsidintaj en Bruselo, povas senzorge ignori, ke milito eksplodis en Oriento.

Tute same, kiel en Hispanio. Ĉu oni povus prave akuzi al Mussolini k al Hitler, ke ili deklaris militon al la hispanoj? Ne! Ili simple faras defendan militon kontraŭ la hispana «bolŝevismo», kiu ruze penis enŝoviĝi en la Mediteraneon... La mondo gapas!

LOJALECO ĜIS LA MORTO (VERA EPIZODO)

Voĉo de observanto, deŝoranta en avangarda posteno de tiu fronto, fendas la silenton de la fajrolinio.

—Atentul Alvenas iu forkuranto el la sudo...

La komandanto fajfas, laŭ speciala maniero, kiel averto por ke oni ne pafu. Tamen, fusiloj k mitraliloj viglas. Ne por pafi kontraŭ la alvenanto—nia frato, kiu alproksimiĝas—sed por defendi lin, se necese, je ebla persekutado.

Daŭra pafado el la faŝistaj tranĉeoj pruvas, ke ili malkovris lin. La forkuranto ĵetas sin teren; li restas momenton senmove. Subite, li faras grandegan salton. Unu el niaj pafmaŝinoj funkcias, ĉe la dekstra flanko, por misorienti la malamikon. La forkuranto flugas, elstarante enmeze de la ribela plumbos. Ni timas, ke iu kuglo trafis lin... Je dek metroj de niaj tranĉeoj li krias «Vivu la Respubliko!» k la ĉifonulo falas finfine en la lojalan pozicion.

Ĉiuj ĉirkaŭas la ĵusalveninton. Li estas alta, forta, bruna kiel bronzo. Lia hararo splitiĝis sur lia vizaĝo. Liaj piedoj sangumas tra la restaĵoj de la tolsuoj. Li trinkas avida glason da vino... Neniu parolas. Li liveris siajn plenplenajn kartoĉojn, sian novan pafilon... Li provas paroli, sed lia voĉo krevas en torento da plorsingultoj. —Murdistoj, kanajloj!—li krias, levigante sur la parapeto. Kaj li finas, falante en angoro, sur la fundon de la tranĉeo, plorante kiel knabo, kvazaŭ freneza.

—Lasu lin trankviliĝi... Lia angoro nur per plorado kvietigis; diras la kaporalo al la soldatoj. La forkurinto, post eksplodo de lia emocio, sternita pro laciĝo, dormas kiel trunko... Poste, li rakontis siajn travivaĵojn. Rekrutita perforte, li estis enkondukata al la tranĉeoj kun dek aliaj vilaĝanoj de Carballino (Galegio). Iun tagon, en la frua mateno, liaj dek amikoj foriris fari servon, kiun oni ordonis al ili. Ili kunportis fusilojn, bombojn k abundajn kartoĉojn.

—Per siaj okuloj, ili sciigis min pri sia intenco. Ni ĉiuj estis konsentintaj forkuri en la unua okazo... Post kvar horoj, iu kaporalo diris al mi: —Tiu dek galegoj estas tuj fusilmortigitaj tie, sur tiu monteto. —Kion do ili faris?— mi demandis, penante ne malkovri mian angoron.

—Kion multaj faras k vi mem eble faros morgaŭ—li respondis—. Ili interkonsentis transiri al la «ruĝuloj» k ili kuris tien, kie, laŭ ili supozis, estis la ruĝaj parapetoj... Sed ili eraris k ili falis kaptitaj de patrolo de la Legio. Mi ne volis aŭdi plu—daŭrigas la soldato—mi kuris al la montdeklivo. Tie ili estis, senarmaj, fleksitaj al la tero, fosante per pioĉo k ŝovelilo. Jen kio okazis, laŭ raporto de serĝento. Apenaŭ ili estis kaptitaj k oni malkovris ilian intencon, ili estis admonataj de la leŭtenanto, kiu laŭŝajne estis konvinkita per iliaj vortoj:

—Ni tute ne celis forkuri; sed ni misorientiĝis k

kredinte, ke ni falis en la respublikanajn tranĉeojn, ni vivis la Respublikon k levis la pugnojn, por eviti, ke ili mortigu nin...

—Nu bone, knaboj. Vi agis lerte... Necesas esti ruza—respondis la legia leŭtenanto—. Nun, okupu la avangardan parapeton k ekpafu al la «ruĝaj» tranĉeoj... Mi volas vidi, kiel vi scias uzi la fusilon. La dek malfeliĉaj soldatoj rigardis sin, unu la alian, kun pala vizaĝo. Estis hezito dum sekundo. Fine, unu el ili ekpaŝis k alparolis la leŭtenanton. —Ni... vi komprenu, ni ja estas laboristoj... ni ne sentas la faŝismon... k ni faris promeson, neniam pafi kontraŭ niaj klasfratoj...—diris trankvile, levante siajn grizajn pupilojn al la leŭtenanto.

—Bone. Se vi do, rifuzas pafi, fosu tranĉeon tie, apud la montdeklivo—blekis kolere la oficiro. En tiu momento alvenis mi, kun aliaj legianoj. Mi vidis la malfeliĉulojn, klinantaj super la sulko. Unu el la kompatinduloj diris al la oficiro: —Kun duono da metro, la kavo jam estos sufiĉe profunda por enterigi nin.

—Kiu pensas pri tio? Temas konstrui parapeton...—diris ridante la leŭtenanto, kun demonia gesto, kiu glaciigis la sangon de ĉiuj ĉeestantoj. Unu el la fosantoj malvigligis, oni vidis, ke liaj kruroj fleksigis, k lia mieno iĝas pala. Iu kunulo subtenis lin k diris: —Ne perdu la fortojn, estu viro! Oni mortas nur unu fojon—. Daŭrigis tiam la laboro, ili enŝovis pli streĉe la pioĉon. Fine, la funebra tasko estis farita. Mi ne fargesos la teruran momenton. La leŭtenanto mem vicigis ilin apud la tranĉeo, kiu estis fakte tombo. Je unu signalo lia, iu germana serĝento, nomita Vilhelmo, per aŭtomata fusilo, mitralis ilin senkompate. Ili falis, farante strangajn saltojn, mortante kun la kapoj k dorsoj ŝprucigante sangon... Necesis finmortigi ilin. La leŭtenanto pafis sian longan pistolon sur la malfeliĉulojn. Poste, kelkaj teramasoj per ŝovelilo. Mankis ankoraŭ ĵeti teron al du. La serĝento Vilhelmo malantaŭeniris du paŝojn. Unu el la viktimoj ĵus ekstaris, kun mortinta vizaĝo. —Vi ne tuŝis min, murdistoj... Sed mortigu min, ne enterigu min vivanta...—petegis li. Tiam la monstro, per bato de ŝovelilo, fortega bato, falĉis la kapon el la korpo. Oni finenterigis ilin... Mi ne povis manĝi... Mi ne kapablis dormi. Mi tuj decidis forkuri, apenaŭ mia deĵoro komencus. Mi ne kunportis bajoneton, ĉar mi lasis ĝin en la korpo de la germana serĝento, kiam li venis al mi por preni la novaĵon... Tiu diablo ne buĉos pli da galegoj...

* * *

Ĉiuj aŭskultis mute en la respublikana tranĉeo. La forkurinto, kun streĉitaj manoj en la kapo, singultis kiel infano. La angoro de la forkurinto frenezigas la gardistojn de la tranĉeo, kiuj eksaltas al la parapetoj. En la nokta malhelo, la fusiloj zumas k la mitraliloj tondras, tondras, dum aŭdiĝas kriaj voĉoj de komando k fajfsono en la faŝistaj linioj montrantaj malkvietigon k timon pri atako... En la fundo de la lojala tranĉeo, la forkurinto ree dormas kvazaŭ trunko.

Dum la Reakcio atakas, la Demokratio dronas en torento da vortoj!

«Se ni volas defendi la Demokration, antaŭ ĉiuj kritikoj, kontraŭ la forta konkurenco de aliaj ĵaluzaj sistemoj, necesas esti pretaj fari por ĝi la samajn oferojn ol faras la adeptoj de diversaj politikaj doktrinoj. Tio estos fragmento tre grava el la prezo, kiun ni devas pagi por asekuri la pacon.» (Vortoj de Eden en Llandudne, 15. Oktobro 1937.)

«La fakto, ke Mussolini kuraĝas agnoski publike la italan invadon en Hispanio, estas pruvo pri la hoaso tra kiu baraktas la mondo, pro la provokemo de la diktatoroj k la malkuraĝo de la demokratoj.» (Vortoj de Grumbach, en la franca Parlamento, 27. Oktobro 1937.)

MOZAIKO

La 21. Oktobro oni ekzekutis 20 virinojn en San Sebastian; franca faŝista gazeto diras, ke la sola krimo de tiuj virinoj estas, ke ili fuĝis al Francio kiam la faŝistoj okupis Bilbao. Nun ili revenis, fidante al faŝistaj promesoj pri plena respekto de la vivo de tiuj fuĝintoj kaptitoj. En Francio tiuj rifuĝintoj estis petataj pri elekto de zono por reveno; ili preferis returni al Irán k... atingis fusilmortigon.

La itala gazetaro, intencante iel atingi la plenan k malkaŝan intervenon de Italio en nia lando, kulpas la aliajn pri tio, kion ili mem faras. La itala gazeto *Stampa* asertis ke ili sendis aeroplanojn al Franko, k malkaŝis tio, Francio sendis al nia registaro 1214 aeroplanojn por la milito. Estas vera domaĝo ke tio nur estas romano k ne historio; alia estus alia situacio...

La 30. Oktobro, radiostacio *Radio Bilbao* anoncis la malkovron de konsilio en Bilbao kontraŭ la faŝistoj. Tuj la provincestro ordonis, kun milito de mortpuno, ke ĉiuj enloĝantoj liveru antaŭ ol la fino de postmorgaŭa tago ĉiujn armilojn al la aŭtoritatoj. Ili demandas: ĉu la «liberataj» enloĝantoj ne estas kontentaj sub faŝista reĝimo? Tian sintenon oni nomas maldankemo!

Niaj trupoj, en sektoro de Norda Aragono, observis la alvenon de novaj faŝistaj trupoj. Nun temas pri egroj kiuj estas komandataj de italaj oficiroj. Eble ili devenas el Abisenio. Ĉerte Italio eliris jam fruktodonajn rezultojn el la nova Imperio. Tiuj trupoj plifortigas la «naciŝtatan» nuancon de la armeo de Franko.

La 1. Novembro, frumatene, la angla ŝiparo spertis novan perdón.

La ŝipo «Jean Weems» estas dronigita, malgraŭ tio ke ĝi kunportis du observistojn de la Londona Komitato. Unu el ili estas la svedo Gustav V. Chasom kiu portis la kontrolan membrakarton n.º 520, k la alia estas la litovo Arnold Kifti kun membrakarto n.º 501. La ŝipo, kiu transportis tritikon k lakton, pereis k la angla ŝipnaro hazarde sin savis.

Jen kiamaniere, malgraŭ la konferenco de Nyon, la faŝistoj malfortigas iom post iom la anglan potencon.

La kuraĝa faŝista aviadilaro daŭre atakas «militajn» celojn. La 2. Novembro, je la kvara posttagmezo, naŭ trimotoraj aeroplanoj bombardis la malferman urbon Lerida. La viktimoj estas 225 mortintoj (inter ili 50 infanoj kiuj ĉeestis lernejon) k 700 vunditoj. La aviadistoj unue ĵetis la bombojn k poste mitralis la stratojn.

Per tiu metodo, tre baldaŭ ni akiros la faŝistan kulturon.

Al nia fronto de Ekstremaduro alvenis, 3. Novembro, 22 laboristoj, luktintaj en andaluzia montaro, de la unuaj tagoj de la ribelo k kiuj nun trafis niajn tranĉeojn. Ili estas kamparanoj de Seviljo, ministoj de Riotinto k laboristoj el diversaj zonoj. Ili kunportas fusilojn, bombojn k municion, kion ili kaptis al faŝistoj dum pli ol unu jaro. Ili efike malhelpis la iradon de faŝistoj tra la montaro.

Ses cent hispanoj, kiuj ne povis toleri la faŝistan kunvivadon en Algeciras, fuĝis alveninte en Gibraltaro lastan semajnon utiligante diversajn rimedojn. Ili estis helpataj de kelkaj soldatoj. Pro tiu fakto, la faŝistoj denove arestis amase.

La 6. de Novembro eliris el Como (Italio) nova divizio de «nigraĉemi.

VIZITO DE KORVO

Vittorio Mussolini rikane fanfaronis pri senpuna bombardado kontraŭ la mizerajn vilaĝojn de Abisenio. Nun, alia filo de la monstro, Bruno, ĵus flugis super Valencio k bombardis la urbon. Multaj modestaj laboristaj domoj restis detruitaj pro la «heraĝoj». La korvo, ido de lupo, ekveturis al Hispanio la 16. de Septembro, el itala aviaĵejo Ciampino, sub la komando de Kolonelo Pisco, kiu instruis lin bombardi trafe, anstataŭ sovaĝajn afrikajn kabanojn, eŭropajn civilizitajn urbojn, eble kun permeso de la ĉifona Londona Komitato...

zuloj» konsistanta el naŭ batalionoj. Unu el ili estas la 24.^a Bataliono de biciklistoj, kiuj dum pluraj semajnoj ekzercis en la ĉirkaŭaĵoj de Como.

Kiel oni vidas, Mussolini knedas senĉese «volontulojn».

Kelkaj ekleziuloj, malatentante la predikojn de Kristo, propagandas daŭre k favore al faŝistoj. En urbo Riga dum diservo en preĝejo *Silvacion* la pastro Feller suprenlevis la Biblion k diris: «Nun ni parolu pri Franko». Unu el la ĉeestantoj nomata Eglitis, laŭte demandis tuj: «Kiun ni devas kredi, ĉu Frankon aŭ la Biblion?» Li estis forpelita el la preĝejo k kondamnita al monpuno.

El Svisio oni sciigas, ke ĵus alvenis en havenon Genova 300 kvalifikitaj militistoj el Germanio. Ili vojaĝos tuj al insulo Maljorko k poste al urbo Seviljo.

Malgraŭ tiu senĉesa alveno de «volontuloj» la Londona Komitato ankaŭ anoncas la sendon de «volontula» delegitaro al nia lando por efektivigi la ne-intervenon.

Mussolini denove parolis pri la afero de la italaj «volontuloj» k asertis, ke ili ne forlasos Hispanion ĝis kiam la milito estos finita. La faŝista diktatoro povas ĉion deklari k ĉion entrepreni; la membroj de Komitato pri ne-interveno estas tre «volonte» surdaj k blindaj.

La gazetaro «naciista» de Bilbao anoncis, la 30. Oktobro, ke 9.000 maŭroj estas alvenintaj en faŝistan zonon k ke aliaj 23.000 maŭroj nun faras militajn ekzercojn en kampoj de Tetuano k Arcila (Maroko).

Laŭ ĵurnalo *Diario de Cadiz* nun estas 160.000 maŭraj soldatoj en la «naciista» armeo por savi civilicon...

Greta Garbo, la fama «stelo» de la kino, ne estas la frivola pupo sed delikata progresema virino; ŝi, kun aliaj gravaj kinaj geaktoroj, staras senhezite apud la hispana popolo. Nur antaŭ kelkaj semajnoj, dum privata konversacio kun hispana popolfrota ĵurnalisto, ŝi diris plenemocie: «Se mi rajtus fari deklaraciojn en la gazetaro; mi asertus, ke en via terura milito nur devas venki la popolo; nek mono nek armiloj sukcesos velkigi la fervoron de la respublikanoj. Tamen, kvankam la reguloj de miaj kontraktoj malpermesas al mi publike opiniadi, mi konfesas al vi, hispano, ke mi legas viajn gazetojn k eĉ morale mi suferas viajn dolorojn. Antaŭ kelkaj tagoj, mi estis vidante, en kinejo, informan filmon pri bataloj en Hispanio. Mi ne povis eviti larmojn pro tiom da senkulpaj infanoj detruitaj de la mitralo, kiun ĵetas kruele, de la aero, tre malkuraĝaj k tre perfidaj homoj.»

Ayuntamiento de Madrid

ALDONA SAGETO

En la diplomataj medioj, oni multe klaŝas pri retiriĝo de la «volontuloj». Oni akuzas pri ekzisto de almenaŭ 110.000 italaj soldatoj, batalantaj en Hispanio. Mussolini k liaj reprezentantoj asertas modeste, ke oni troigas la nombron. Regas konfuzo, suspekto, prokrasto, stagno.

Vane oni babilas pri la nombro da faŝistaj volontuloj k ni volas helpi al disrompo de tiu «kontraŭfaŝista manovro». Ĉar la italoj ne estas volontuloj, sed regulaj trupanoj ordone senditaj de sia registaro, sufiĉe jam pri la «italaj volontuloj»! La Londona Komitato do, ne semu konfuzon en aferon, kiu malgraŭ sia komplika aspekto estas tre simpla. Se la temo estas nur pri volontuloj, ni atendas forigon de la internaciaj brigadanoj, la solaj volontuloj en Hispanio! Ĉio alia estas perturbi la pacon, ĉu ne?

NIA MUNICIO

Valencia esperantistaro	85'25 ptoj.	J. W. F.—Hull.	2 6	ŝil.
J. M. B.—Cedrillas.	15 »	B. M.—Cowdenbeath.	1 »	
F. C.—Cartagena.	12 »	E. L. O.—London.	2/6 »	
M. L.—Cocentaina.	5 »	N. L.—Moonah.	4/2 »	
V. R.—Barcelona.	5'25 »	S. R. M.—Biggin Hill.	2 6 »	
J. O.—Sariñena.	15 »	J. L.—Helsinki.	80 »	fr.
S. P.—Fronto Teruel.	5 »	H. B.—Pardailau.	10 »	
J. R.—Boltaña.	10 »	E. W.—Annemasse.	20 »	
J. T.—Torrevieja.	5 »	E. V.—Brno.	50 »	
J. V.—Cartagena.	10 »	Gr. Esp. Ouvrier.—Orleans.	22 »	
M. L.—Los Jerónimos.	20 »	B. R.—Nîmes.	10 »	
M. W.—Angleur.	20 b. fr.	R. V.—Houilles.	20 »	
G. S.—La Hulpe.	20 »	D.—Asnières.	10 »	
H.—Wandre.	20 »	F. R.—Villeneuve le Roi.	10 »	
G. C.—Antwerpen.	5 »	E. B.—Paris.	10 »	
L. D.—Antwerpen.	15 »	Ch. L.—Meudon.	20 »	
A. L.—Huy.	10 »	M. G.—Besançon.	50 »	
J. K.—Zaandam.	0'50 gd.	B. B.—Macon.	10 »	
A. B.—Amsterdam.	0'17 »	A. J.—Mont Gavet.	20 »	
H. H.—Zaandam.	1 »	P. C.—Yonnax.	6'50 »	
F. v. E.—Sonburg.	1 »	M. A.—Saint Petersburg.	28 »	
M. H. v. d. V.—Knollendam.	0'50 »			
A. R. L.—Amsterdam.	1 »			
F. v. d. M.—Utrecht.	2 »			
FLE Sekcio 15.—Rotterdam.	1 »			
G. J. W.—Den Haag.	2 »			
J. J.—Heerlen.	1'80 »			
J. Th. L.—Haarlem.	0'80 »			
D. L.—Haarlem.	2'65 »			
C.—Ymuiden.	5'15 »			
V. D. L.—Haarlem.	5'70 »			
G. B. A.—Luton.	1 »			ŝil.

NEKROLOGO

K-do Jim Coomes, angla volontulo el Baling, forta, sana junulo mortis en Belchite en la atako kontraŭ la faŝistoj. Li ricevis ordonon starigi pafilon tute apud faŝistaj ŝirmejoj. Kvankam li konstatis la danĝeron de tiu pozicio li okupis la postenon ĝis perfida kuglo trafis lin. Karan saluton al lia memoro!

ABONMANIERO

Nia gazeto ne havas fiksan abonprezon. Ĝi eldoniĝas nur per laŭvola individua monhelpo de sia legantaro. Ni elektis tiun sistemon ĉar tiel, ĉiu kroma sumeto de tiuj, kiuj povas pagi iomete plie, ebligas la ricevon de agrabla legaĵo al multaj, kiuj pro senlaboreco, aŭ aliaj kaŭzoj, ne povas pagi sian propran kotizon. Tial, se la enhavo k celo de la revuo estas por vi aprobinda k plaĉa, pagu vian liberan abonon al iu ajn el niaj internaciaj agentejoj:

GENERALA INTERNACIA ADRESO
nur por mono

GUSTAVE FARENC
55, Rue Brise-Pain
Poŝtekkonto 15944 Orleans
ORLEANS (Loiret) FRANCIO

ANGLIO.—K-do O. MELTON.—25 Fowler Str. Nechells, BIRMINGHAM 7

SVEDIO.—ARBETAR ESPERANTISTEN.—Barnhusgatan 8 ö. g. n. b.,
Poŝtgiro n.º 55411, STOCKHOLM

BELGIO.—K-do M. DELFORGE.—55, Rue de Heigne,
Poŝtgiro 199106, CHARLEROI

REDAKCIA ADRESO POR ĈIO ALIA
POPOLA FRONTO — Mar, 25, Valencia (Hispanio)

Ayuntamiento de Madrid

POPOLFRONTA LETERUJO

K. B.—Parizo.—Ni plenumas vian peton en la koncerna fako. Dankon pro viaj senĉesaj klopodoj. Ni scias, ke ĉie k ĉiam estas frata kamarado k kunbatalanto. Elkoran bondeziron!

J. B. T.—«Nova Sento».—Barcelono.—Ni bone notis, kun danko, la enhavon de via poŝtkarto k reciprokas amikan senton.

V. R. G. Parizo.—La «super-raciuloj» estas fakte zelotoj, ŝvebantaj super la bone k la malbone. Ili nepre estos forbalaitaj per la forto de la faktoj, kune kun la balasto de siaj elcerbaĵoj. Ni korespondos al viaj fratcaj esprimoj. Vi ricevos la mankantaron numeron.

E. L. (B. L. E. A.) Stepnez, Londono.—Ricevinte salutleteron, ni penos atingi respondon. Danke ni agnoskas vian laboron K-do V. B. k ni ĉiuj kore vin salutas!

P. Z. H.—Svendborg.—Se nia enketi sukcesas, ni informos vin pri la k-do, kiun vi pridemandas. Kun danko k estimo ni notis la ceteran parton de via letero, speciale tion, kio koncernas niajn geinfanojn en Danio.

J. B.—Londono.—Via lasta letero, kie ĉiuj el vi, ĝojigis nin. Ĝi konsistigas belan pruvon pri via amikeco k taŭgas por nova konstato pri via fervoro. Ni jam forsendis la petitajn akzemplerajn, krom tiu de numero tute elĉerpita.

E. L. O.—Brentham.—Ni kondolencas dankas vin pro via valora helpo. Flamas saluton!

G. N.—Stockholm.—Via ŝatata letero bone alvenis. Ĝi entenas amarajn k trafaĵajn pensojn. Ni nun pristudas planojn, samceloj kun via propono k ĝustatempe ni komunikos al vi la rezultaton. Tradukitaĵojn el gazeto ni ricevis, konstatinte refoje vian agemon. Danke ni salutas vin plej kore.

M. K. B.—Ufa.—Ricevinte vian leteron sen dato, la 9. Novembro, ne eblis kompli plian akurate. Dankon pro via sindono k intereso.

M. D. F.—Villanueva de la Serena.—En nia numero 21-22, dato 1. Septembro ni kvitancis vian mensendon en fako «Nia Municio». Amikan saluton!

R. R.—Dumferline.—Pardonu nian silenton en ĉi tiu rubriko, ĉar ni ne konfirmis la ricevon, esperante pretigi leteron pli frue. Baldaŭ vi havos ĝin, responde al la via, pro kiu sincere dankas. Ni salutas vin popolfro-

INFORMEJO

ONI SCIVOLAS PRI:

K-do Ebert Izidor. Lia antaŭa adreso estis Socorro Rojo, Chambre 104, Albacete. K-do. Jozejo Anglada, calle Sijer, num. pral., Barcelono.

KORESPONDADO

Simpla trillinia anonceto 4 f. fr.

ANGLIO.—K-do S. R. Marshall, «La Casita» Biggin Hill, Kent, dez. kor. kun socielistoj en Sovetio, Hispanio, Ĉinio, Ĉoslovakio, Japanio, Meksikio k Francio.

HISPANIO.—Juna militmaristo dez. kor. kun Nord-Amerikaj junuloj, p. ĉ. nepre respondo. Adr.: Manuel Bon Capitanía General, Cartagena.

FRANCIO.—K-do. Carlos Lyraud, 6 Allée Mozart, Mendon. (Seine-et-Oise) dez. kor. kun Esp-istoj ekster sia lando.

FRANCIO.—Junpopolfrontano dez. kor. kun ĉiulandaj junpopolfrontaninoj. Ne respondo. Francis Gué, «Les Haies» Dammarie sur Loing (Loiret).